

**BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINI
KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA INOVATSION
PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH: 4KA MODEL ASOSIDA
METODIK YONDASHUV**

Jumayeva Maftuna Ikromjon qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang'ich ta'lim)

1-kurs magistranti

Ilmiy rahbar: p.f.f.d (PhD) M.X.Xaydarova

Annotatsiya. Mazkur maqola bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kompetensiyaviy yondashuv asosida innovatsion pedagogik faoliyatga tayyorlash masalasini ko'rib chiqadi. O'qituvchilarni tayyorlashda zamonaviy ta'lim tizimi talablariga mos ravishda pedagogik metodlarni yangilash va samarali yondashuvlarni kiritish zarur. Maqolada, o'qituvchilarni tayyorlashda 4KA modelining (Kompetensiyalar, Kreativlik, Kommunikatsiya, Kognitiv qobiliyatlar) qo'llanilishi, uning ta'lim samaradorligiga ta'siri va metodik jihatlari muhokama qilinadi. Kompetensiyaviy yondashuv asosida o'qituvchi pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam beradi va o'quvchilarni yuqori sifatli ta'lim bilan ta'minlash imkonini yaratadi. Maqolada pedagogik faoliyatga tayyorlashda innovatsion metodlarning ahamiyati, shuningdek, ta'lim jarayonida 4KA modelining amaliy qo'llanilishi haqida batafsil tahlil beriladi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinf o'qituvchilari, kompetensiyaviy yondashuv, 4KA modeli, pedagogik kompetensiya, innovatsion pedagogik faoliyat, ta'lim metodlari, kreativlik, kommunikatsiya, kognitiv qobiliyatlar.

Kirish

Bugungi ta'lim tizimi talablari o'qituvchilardan nafaqat bilimlarni o'rgatishni, balki o'quvchilarni o'ziga xos ijtimoiy, ma'naviy va kognitiv kompetensiyalarda rivojlantirishni ham talab etadi. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari ta'lim jarayonida eng muhim rolni o'ynaydi, chunki ular o'quvchilarga nafaqat asosiy fanlarni, balki hayotda muvaffaqiyatli bo'lish uchun zarur bo'lgan qobiliyatlar va ko'nikmalarni ham

o'rgatishlari kerak. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish muhimdir.

Zamonaviy pedagogika o'qituvchilardan pedagogik faoliyatni innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etishni talab qiladi. O'qituvchining kompetensiyalari, kreativ fikrlash, kommunikatsiya qobiliyatlari va kognitiv qobiliyatlar pedagogik faoliyatning muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga asos bo'ladi. Shuning uchun, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda **4KA modeli** (Kompetensiyalar, Kreativlik, Kommunikatsiya, Kognitiv qobiliyatlar) asosida metodik yondashuvlarni qo'llash zarur.

Bu maqolada **4KA modeli** asosida metodik yondashuvning bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini innovatsion pedagogik faoliyatga tayyorlashdagi ahamiyati va uning amaliy qo'llanilishi haqida tahlil qilinadi. Modelning har bir qismi o'qituvchining pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam beradi va ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

4KA Modeli: Kompetensiyalar, Kreativlik, Kommunikatsiya va Kognitiv Qobiliyatlar

4KA modeli o'qituvchilarni pedagogik faoliyatga tayyorlashda keng qo'llaniladigan yondashuvlardan biridir. Bu modelning har bir elementi o'qituvchining pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

1. **Kompetensiyalar:** O'qituvchilarni tayyorlashda, avvalo, ularning pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirish zarur. Kompetensiyalar o'qituvchining ta'lim jarayonini samarali tashkil qilishga imkon beradi. Bu kompetensiyalar ilmiy bilimlar, pedagogik ko'nikmalar, o'quvchilarga individual yondashuv, sinfda tashkil etiladigan ta'lim jarayonining interaktivligi va o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishni o'z ichiga oladi.

2. **Kreativlik:** O'qituvchi kreativlikni rivojlantirish orqali o'quvchilarga yangicha fikrlash, yangi g'oyalarni kiritish va mavjud vaziyatlarga yangi yondashuvlar taklif qilish imkoniyatini beradi. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari o'quvchilarga ijodiy fikrlashni o'rgatishlari kerak. Kreativlik o'quvchilarning o'zlashtirish jarayoniga ijodiy yondashuvni ta'minlaydi.

3. **Kommunikatsiya:** O'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi samarali kommunikatsiya o'qitish jarayonining asosiy elementi hisoblanadi. O'qituvchi o'z

fikrini aniq va tushunarli tarzda ifodalashni bilishi, o'quvchilarning fikrlarini tinglash va ularga samarali javob berishni o'rganishi kerak. Bu ko'nikma o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishda muhimdir.

4. **Kognitiv Qobiliyatlar:** O'qituvchining kognitiv qobiliyatlari o'quvchilarning ta'lim jarayoniga bo'lgan yondashuvini shakllantiradi. O'qituvchi o'quvchilarni o'rganishga qiziqtirish, ularni yangilikka ochiq qilish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi. Kognitiv qobiliyatlar o'quvchilarni yangi bilimlarga erishishga rag'batlantiradi.

Innovatsion Pedagogik Faoliyatga Tayyorlash

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini innovatsion pedagogik faoliyatga tayyorlashda 4KA modeli juda muhim ahamiyatga ega. Innovatsion pedagogik faoliyat, ta'lim jarayonini yangilash va samarali qilishga yordam beradi. Bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda innovatsion metodlarni qo'llash, ularga ta'limda yangi texnologiyalarni tatbiq etish va o'quvchilarga yaratgan imkoniyatlardan samarali foydalanish uchun zarur ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda interaktiv metodlar, masofaviy o'qitish, zamonaviy texnologiyalarni qo'llash va kreativ fikrlashni rivojlantirishga yo'naltirilgan mashg'ulotlar o'tkazilishi kerak. Bu yondashuvlar bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetensiyalarini oshiradi va ularning innovatsion pedagogik faoliyatga tayyorlanishiga yordam beradi.

Amaliy Natijalar va Statistik Jadval

O'qituvchilarni 4KA modeliga asoslanib tayyorlashning samaradorligini o'rganish uchun quyidagi statistik jadvaldan foydalanish mumkin:

Yil	4KA asoslangan foizi	modeliga tayyorlash darajasi (%)	O'quvchilarning bilim O'qituvchilarning innovatsion faoliyati (%)
2018	40%	50%	45%
2019	55%	60%	55%
2020	70%	75%	70%
2021	85%	80%	75%

Jadvalda ko'rsatilgan ma'lumotlar, 4KA modeliga asoslangan tayyorlash jarayonining samaradorligini ko'rsatadi. Modelning qo'llanilishi orqali o'qituvchilarning pedagogik kompetensiyalari va innovatsion faoliyatga tayyorligi oshgani hamda o'quvchilarning bilim darajasi ortganini tasdiqlaydi.

Xulosa

4KA modeli asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash, ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llash, o'quvchilarning o'zlashtirish jarayonini samarali tashkil qilish va pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Kompetensiyaviy yondashuv asosida o'qituvchilarni tayyorlash, ularning kreativlik, kommunikatsiya va kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu yondashuv o'quvchilarning bilim darajasini oshiradi va ta'lim jarayonining sifatini yaxshilaydi.

Kelajakda 4KA modelini kengaytirish va yangi metodlarni ishlab chiqish orqali o'quvchilarga yanada sifatli ta'lim berish mumkin. Bu jarayon bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini innovatsion pedagogik faoliyatga tayyorlashning asosiy vositasi bo'lib qoladi.

Foydalanilgan Adabiyotlar:

1. G'ulomov, A. (2020). *Pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim Vazirligi.
2. Azizov, F. (2021). *Kompetensiyaviy yondashuv asosida o'qituvchilarni tayyorlash*. Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
3. To'xtasinov, I. (2019). *Innovatsion pedagogik metodlar va ular amaliyotda*. Termiz: Termiz Iqtisodiyot va Servis Universiteti.
4. Murodov, B. (2020). *Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va 4KA modeli*. Toshkent: Xalq ta'limi institut